

Р.Ф. ЧЕРНИШ

*Роман Федорович Черниш, кандидат юридичних наук, доцент Житомирського національного агро-екологічного університету**

ORCID: 0000-0003-4176-7569

ФЕЙК ЯК ОДИН ІЗ ІНСТРУМЕНТІВ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВЕДЕННЯ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

*«Якщо брехню повторити понад тисячу разів – вона стане правдою»
Й. Геббельс*

Постановка проблеми. Вже понад п'ять років на території України країною-агресором реалізуються різноманітні форми та методи ведення «гібридної війни», одним із інструментів якої є поширення фейків. Як свідчать реалії сьогодення, з метою доведення вигідної інформації до суспільства перевага, як правило, надається електронним засобам масової інформації¹ та відповідним тематичним спільнотам у мережі Інтернет. При цьому пересічному користувачу досить складно відрізнити фейкову інформацію від правдивої. Зважаючи на використання фахових знань, відповідних технічних та психологічних прийомів у процесі її підготовки, поширення фейку, в переважній більшості випадків, викликає значний суспільний резонанс та, за певних умов, здатне в короткостроковій перспективі призвести до негативних наслідків – виникнення осередків соціальної напруги і дестабілізації суспільно-політичної ситуації як в окремому регіоні, так і в державі в цілому, дискредитувати країну на міжнародній арені тощо, а в довгостроковій – поступової зміни світогляду і переконань громадян, підміни спогадів на фейкові², формування національної ідеї у вигідному для певної особи (групи осіб) ракурсі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Оскільки проблематика поширення фейку є для нашої держави відносно новою, її дослідження як окремого соціального явища перебуває на початковій стадії. Окремі аспекти окресленої проблематики в своїх наукових працях почали розглядати В. Гребенюк, М. Кіца, Л. Макаренко, А. Марущак, К. Молодецька³, І. Мудра, Е. Паршакова, Г. Почепцов, О. Саприкін, В. Цимбалюк та ін.

У Російській Федерації технології ведення інформаційних війн (в тому числі із застосуванням фейкових даних) почали досліджувати ще з 90-х років ХХ століття. Зокрема, окреслену тематику розробляли: Г. Грачев, С. Зелінський, А. Манойло, С. Расторгуев та ін.

При цьому тематика вивчення способів поширення фейкової інформації та організації дієвої, насамперед правової протидії з урахуванням направленості на шкоду національній безпеці, є малодослідженою. Хоча, на нашу думку, її актуальність в умовах ведення гібридної війни є незаперечною.

Формування мети статті. Зважаючи на вищевикладене, мета дослідження полягає у пошуку способів захисту від маніпуляцій, перевірки на правдивість і об'єктивність віртуального інтернет-контенту. І, як наслідок, недопущення впливу на свідомість громадян з метою формування у них антинаціонального світогляду.

У ході досягнення окресленої мети нами планується розв'язати наступні завдання:

- з'ясування етимології терміна «фейк»;
- визначення авторського поняття з урахуванням направленості, насамперед на шкоду національній безпеці;
- класифікувати фейкову інформацію тощо.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наявної інформації свідчить, що протягом останніх років представники спеціальних служб РФ, а також підконтрольні їм бойовики терористичних організацій «ДНР/ЛНР» активно використовують сегмент мережі Інтернет (насамперед соціальних мереж) для впливу на громадян України та формування антигромадської позиції. Ними на системній основі реалізується агресивна інформаційна компанія.

Ще на початку ведення так званої гібридної війни поширення фейкових новин призвело до формування в частини українців антинаціональної позиції. У тих випадках, коли вказаний світогляд знаходив зовнішній вираз: перепост «новин», розміщення реквізитів для фінансової підтримки терористів, вказані протиправні дії було кваліфіковано на підставі відповідних статей Кримінального кодексу України. Наприклад, наразі на стадії судового розгляду в Корольовському районному суді м. Житомира перебуває кримінальне провадження за фактом вчинення громадянином протиправних діянь, які містять ознаки злочину передбаченого ч. 1 ст. 258-3 КК України «Створення терористичної групи чи терористичної організації»⁴.